

договору між страховиком і страхувальником. У ринковій економіці галузь страхових послуг грає важливу роль для всього суспільства. Ситуація в країнах перехідних до ринкової економіки є унікальною: застійна, монополістична система з часом поступається місцем динамічній, конкуруючій ринковій економіці. Оскільки, страхова діяльність в новому середовищі супроводжується значною невпевненістю і великою кількістю ризиків бізнесу, підвищення ефективності страхової діяльності можливо лише шляхом проведення ефективної державної політики, направленої на регулювання страхового ринку в Україні.

Список використаних джерел

1. Цивільний Кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповн. на 16 вересня 2011 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2010. – 310 с.
2. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар за заг. ред. Є. О. Харитонова, О. І. Харитонові, Н. Ю. Голубевої, К.: Правова єдність., 2007. – 1140 с.
3. Осадець С. С. Страхування: Підручник /С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/137/43/1/0/>
4. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 р. в редакції від 4.10.2001 р. № 2745-III [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://zakon1.rada.gov.ua/>.
5. Проблеми страхування майна в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://studentu5.com/index.php?work=15>.
6. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 203 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://books.efaculty.kiev.ua/str/1/2/4.htm>.
7. Горбач Л. М. Страхова справа: Навч. посібник. /Л. М. Горбач – Луцьк: Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – 181 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reddiplom.org/strah2.htm>.
8. Постанова КМУ «Про затвердження Програми розвитку страхового ринку України на 2001-2004 роки» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/03/03/09/1087>.
9. Щербина В. С. Господарське право України: Навч. Посібник. /В. С. Щербина - 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Юрінком Інтер, 2001. - 384 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://enbv.narod.ru/text/pravo/gp/index.html>.
10. Сухий А. П. Проблеми та перспективи розвитку галузі страхування в Україні /А. П. Сухий [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://intkonf.org/suhiy-ap-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-galuzi-strahuvannya-v-ukrayini/>.
11. Дзера О. В., Кузнецова Н. С. Цивільне право України. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – Кн.2. – 640 с.

О. Фіялкович

Науковий керівник – ас. Н. М. Зільник

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Економічна конкуренція в Україні має значний вплив на стан сучасної ринкової економіки, водночас із розвитком економічної конкуренції виникає і **недобросовісна конкуренція**, яка негативно впливає на економічні ринкові відносини в Україні і світі.

Метою дослідження є з'ясування кола питань, пов'язаних із економічною та недобросовісною конкуренцією в підприємницькій діяльності. Для досягнення цієї мети були поставлені наступні **завдання**: визначити роль та значення економічної конкуренції в підприємницькій діяльності; з'ясувати сутність і види негативних проявів недобросовісної конкуренції на стан і розвиток підприємницької діяльності в Україні; проаналізувати значення нормативно – правових актів пов'язаних з економічною та недобросовісною конкуренцією.

Законодавчі підвалини захисту економічної конкуренції закладені в ч. 3 ст. 42 Конституції України: «Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом»[1].

Правові засади захисту економічної конкуренції закладені Законом України «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про рекламу», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та ін.

Під економічною конкуренцією (конкуренцією) відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» розуміється - змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти

господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку[3].

Головними функціями конкуренції в ринковій економіці є забезпечення функціонування основних ринкових регуляторів (ціни, норми прибутку, рівня заробітної плати), а також відбір найефективніших, пристосованих до потреб ринку, капіталів, примушуючи товаровиробників постійно займатися економією виробничих ресурсів, знижувати ціни на запропоновані товари та поліпшувати їх нецінові параметри[7, с. 152].

Закон України «Про захист економічної конкуренції» визначає групи порушень законодавства про захист економічної конкуренції:

1. *антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання* (ст. 5, 6, 7, 8, 9);
2. *зловживання монополією (домінуючим) становищем на ринку* (ст. 12, 13);
3. *антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно – господарського управління та контролю* (ст. 15, 17);
4. *обмежувальна та дискримінаційна діяльність суб'єктів господарювання об'єднань*(ст. 19, 21) [9, с. 226 - 232].

Значної шкоди розвитку конкуренції економіці України завдає **недобросовісна конкуренція**.

Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» в ст. 1 вказує, що **недобросовісною конкуренцією** є будь – які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності [2]. Положення ст. 1 даного закону поширюються на всі форми недобросовісної конкуренції. Всі порушення системно розподілені на 3 групи:

1. *неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання* (ст. 4, 5, 6, 7);
2. *створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції* (ст. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 15-1);
3. *неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці* (ст. 16, 17, 18, 19).

Підприємці повинні працювати в рівних умовах, мати можливість проявити свою творчість і досвід, бути заінтересованими в новаторстві та захищені від неправомірних спроб вижити їх з ринку чи нав'язати завідомо не вигідні для них умови[8, с. 245].

Одним із проявів недобросовісної конкуренції, є недобросовісна реклама. Відповідно до ст. 10 Закону України «Про рекламу» - недобросовісною вважається реклама, яка внаслідок неточності, недостовірності, двозначності, перебільшення, умовчання, порушення вимог щодо часу, місця і способу розповсюдження та інших вимог, передбачених законодавством України, вводить або може ввести в оману споживачів реклами, завдати шкоди особам або державі[4].

Ст. 31 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», вказує що недобросовісною конкуренцією в зовнішньоекономічній діяльності вважається субсидований та демпінговий імпорт, а також інші прояви недобросовісної конкуренції[5].

Отже, можна дійти висновків, що добросовісна конкуренція сприяє ефективному розвитку ринкової економіки. У свою чергу, недобросовісна конкуренція порушує конституційні засади розвитку і діяльності суб'єктів господарювання.

Система захисту від недобросовісної конкуренції на сьогодні є достатньо розвинутою, включає в себе відповідну нормативно - правову базу - конкурентне законодавство, контрольну діяльність у цій сфері державного органу із спеціальним статусом Антимонопольного комітету України, а також діяльність державних органів, суб'єктів господарювання, їх об'єднань, споживачів та громадськості, що регулюється конкурентним законодавством. Тому одним із головних наслідків боротьби з недобросовісною конкуренцією є захист інтересів споживачів[10].

В цілому, для ефективного захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції необхідно не просто боротись з нею нормативними та адміністративними методами, а створити такі умови, за яких було б не вигідно порушувати правила чесної конкуренції[11].

Список використаних джерел

1. Конституція України: від 28 червня 1996 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Закон України «Про рекламу» від 3 липня 1996 р. // <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991р. // <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Очеретна М. Ю. Конкуренція як економічна категорія. //Економічний вісник Університету. – 2011. –17/2. // http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/zmist.htm
7. Підприємницьке право: Практикум/ Л. В. Ніколаєва, О. В. Старцев, П. М. Пальчук, О. О. Бакалінська. – К.: Істина, 2002 – 200 с.
8. Сергієнко В. В. Підприємницьке право. Конспект лекцій/ В. В. Сергієнко, М. М. Топоркова. – Харків. Вид. ХНЕУ, 2008 – 304 с.
9. Щербина В. С. Господарське право. Підручник – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 480 с.

10. Руденко Т. В. Захист інтересів споживачів від проявів недобросовісної конкуренції [Текст] / Т. В. Руденко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2011. - №2. - с. 62-67.
11. Литвинюк О. В. Захист від проявів недобросовісної конкуренції // Дев'ята Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми сучасної науки». – Рубрика: Соціум. Наука. Культура. Економіка. // <http://intkonf.org/litvinyuk-ov-zahist-vid-proyaviv-nedobrosovisnoyi-konkurentsii/>

Р. Ярема

Науковий керівник – к.ю.н., доц. М. С. Долінська

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В ОРГАНАХ НОТАРІАТУ

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» від 18.05.2010 № 2258-17 фінансовим моніторингом – це сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Закон покладає на нотаріусів нову функцію, здавалося б не властиву самій їх діяльності, а саме, здійснення фінансового моніторингу.

Слід дати відповідь на питання, що є фінансовою операцією для нотаріуса. Стаття 1 Закону зазначає, що фінансова операція – це будь – які дії щодо активів, здійснені за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Відповідно дії з активами виступають об'єктом фінансового моніторингу, а нотаріуса Закон визначив як спеціально визначеного суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Статтею 8 передбачено, що виконання обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу забезпечується нотаріусами, якщо вони беруть участь у підготовці і здійсненні правочинів щодо:

- купівлі-продажу нерухомості;
- управління активами клієнта;
- управління банківським рахунком або рахунком у цінних паперах;
- залучення коштів для утворення юридичних осіб, забезпечення їх діяльності та управління ними;
- утворення юридичних осіб, забезпечення їх діяльності чи управління ними, а також купівлі-продажу юридичних осіб.

Нотаріуси, як суб'єкти, які провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, здійснюють ідентифікацію та вивчення фінансової діяльності клієнта безпосередньо.

Ідентифікацією клієнта є встановлення відомостей та інформації що характеризує клієнта, як учасника фінансової операції.

Здійснення ідентифікації клієнтів, які проводять фінансові операції та вивчення їх фінансової діяльності проводиться нотаріусом на підставі поданих офіційних документів або їх копій, що засвідчені нотаріально або підприємством (установою, організацією), яке їх видало.

Враховуючи вимоги Закону нотаріус зобов'язаний здійснювати ідентифікацію з урахуванням положень нормативно-правового акту Міністерства юстиції України, як органу що забезпечує регулювання та нагляд. Пунктом 4.7 Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Міністерство юстиції України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29.09.2010 № 2339/5 передбачено, що ідентифікацію клієнта нотаріус має здійснювати з урахуванням критеріїв ризику, встановлених Держфінмоніторингом.

Критерії класифікації ризику клієнтів розробляються на підставі такої інформації: резидент/нерезидент; країна походження або реєстрації клієнта; особи, які беруть участь у фінансовій операції клієнта; об'єкт фінансової операції; тривалість ділових відносин з суб'єктом; соціальний статус; характеристика ділової активності; фінансовий стан; репутація, інші показники, що можуть бути використані для визначення ознак ризику.

Здійснення ідентифікації – це не тільки обов'язок, а й захід по виявленню фінансової операції, що підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу. Адже, здійснивши ідентифікацію та оцінивши всі можливі критерії ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму нотаріус виявляє чи є певна фінансова операція такою, що підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу.

Пункт другий частини другої статті 6 Закону зобов'язує нотаріуса, як суб'єкта первинного фінансового моніторингу здійснювати ідентифікацію та вивчення змісту діяльності та фінансового стану клієнта.

Проблема виникає при визначенні яким чином нотаріус, може вивчити фінансову діяльність клієнта? Також постає питання, яка фінансова діяльність є у фізичних осіб, які не є підприємцями, оскільки фінансова діяльність – це діяльність, яка призводить до зміни розміру і складу власного та позичкового капіталу